

*Політова Олена Аркадійвна,  
кандидатка історичних наук,  
завідувачка кафедри інформаційних комунікацій  
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, м. Київ*

**«НАУКОВІ СТУДІЇ» ЯК КЛЮЧОВИЙ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ  
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ  
«АУДІОВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ТА МЕДІАВИРОБНИЦТВО»**

Закон України «Про вищу освіту» визначає основні завдання наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом здобуття нових наукових знань шляхом проведення наукових досліджень і розробок та їх спрямування на створення і впровадження нових конкурентоспроможних технологій, видів техніки, матеріалів тощо для забезпечення інноваційного розвитку суспільства, підготовки фахівців інноваційного типу [3, ст. 65, п. 3].

Одним із основних напрямів підготовки висококваліфікованих кадрів у закладах вищої освіти є проведення наукових досліджень, забезпечення творчої роботи здобувачів освітнього процесу та отримання ними навичок використовувати ці результати у професійній та навчальній діяльності. Зокрема, й молоді спеціалісти аудіовізуальної сфери та медіавиробництва сьогодні мають вирізнятися високою компетентністю, здатністю до самостійного творчого вирішення проблем та вмінням розширювати базові знання, застосовувати у своїй роботі все те нове, що з'являється у науці та практиці: новітні методи організації праці, наукові та спеціальні методи та моделі тощо.

У Стандарті вищої освіти зазначено, що «ціль сучасної аудіовізуальної освіти – формування у здобувачів вищої освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, що передбачають застосування системи методів теорії, історії аудіовізуального мистецтва та виробництва...» [4, с. 5]. Освітній компонент «Наукові студії» нині є неодмінною складовою освітньо-професійної програми «Ведучий телевізійних програм» спеціальності В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво. Підготовка здобувачів за вказаною спеціальністю орієнтована на сучасні вимоги до навчання універсального фахівця для роботи у медіаіндустрії. Розглядаючи трансформацію професійно-освітньої моделі українського аудіовізуального мистецтва та виробництва науковці зауважують, що сьогодні академічна профільна мистецька освіта враховує складність та трансгресивність сфери аудіовізуального, включаючи в неї не тільки традиційні екранні мистецтва, але й новітні медіа тощо [1, с. 87].

Результати постійної співпраці з роботодавцями та стейкхолдерами на кафедрі інформаційних комунікацій Київського столичного університету імені Бориса Грінченка свідчать про зростаючий суспільний попит на фахівців аудіовізуальної сфери та медіавиробництва. Ступінь їх затребуваності та конкурентоспроможності на сучасному ринку праці також ілюструє щороку зацікавленість вступників цією спеціальністю.

Збільшення вимог до якості освітнього процесу бакалаврів дійсно актуалізує необхідність активного залучення останніх до науково-дослідної діяльності. Успішна наукова робота неможлива без знання теорії, методології, технології, методів проведення наукових досліджень: майбутні фахівці аудіовізуальної сфери мають обов'язково отримати знання у цьому напрямі професійної підготовки. Нині науковці підкреслюють, що формування творчого мислення, вміння аналізувати та узагальнювати факти, відстоювати свою точку зору, критично підходити до джерел, вчитися співпрацювати з іншими є життєво важливим для всіх студентів [2, с. 208]. Вивчення методичних аспектів проведення наукового дослідження допоможе здобувачам у розв'язанні різних освітніх завдань, сприятиме формуванню їх професійної компетентності та ефективному включенню в науково-дослідну діяльність.

Навчальна дисципліна «Наукові студії» є невід'ємним освітнім компонентом, який покликаний ознайомити студентів із основами наукової діяльності та методологією наукових досліджень, зокрема й у сфері аудіовізуального мистецтва та медіавиробництва, сприяти фо-

рмуванню фахівця, здатного створювати новаторський аудіовізуальний продукт, працювати в складних умовах динамічних соціокультурних та економічних змін.

**Мета** навчальної дисципліни «Наукові студії» – сприяти ефективному засвоєнню студентами теоретичних знань з методики наукових досліджень та набуттю ними практичних умінь і навичок щодо організації та проведення цих досліджень у галузі аудіовізуального мистецтва.

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методичні основи наукових досліджень, основні технологічні та практичні підходи в дослідженні процесів і явищ сфери аудіовізуального мистецтва та медіавиробництва.

Дисципліна допоможе студентам осмислити роль та місце науки в розвитку суспільства, на практиці застосувати основні принципи організації та здійснення наукового дослідження у сфері аудіовізуального мистецтва, сформулювати актуальність його проблематики та наукову новизну, організувати науковий пошук, підібрати й використати ефективні методи наукового пізнання й обробки фактичного матеріалу, поетапно реалізувати усі визначені завдання. Завдяки цій дисципліні студенти отримають необхідні інструменти для критичного аналізу наукової літератури, матимуть навички самостійного наукового пошуку та навчатися застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності, зокрема, при створенні власних медіапроектів та в процесі аналізу тенденцій розвитку аудіовізуальної сфери для написання наукових робіт.

Курс стане важливим інструментом інтеграції теоретичної підготовки та практичних результатів реалізації проєктів, з якими стикаються здобувачі освіти означеної спеціальності. Крім того, у студентів сформується розуміння етичних аспектів наукової діяльності, що є важливим для створення якісного та відповідального контенту. Наголошуючи на принципах академічної доброчесності, дисципліна акцентує увагу здобувачів на дотриманні норм авторського права, заборони плагіату та доброчесного використання джерел інформації.

Отже, «Наукові студії» не тільки забезпечать студентів знаннями з підготовки та виконання наукової роботи, а й сприятимуть їх здатності адаптуватися до швидких змін у професійному середовищі аудіовізуального мистецтва і медіавиробництва.

#### ***Список використаних джерел***

1. Алфьорова З. І. Трансформація професійно-освітньої моделі українського аудіовізуального мистецтва та виробництва під впливом системної невизначеності. *1st Innovative Solutions in Research and Education : Conference Proceedings of the São Paulo, Brazil*. 2021. С. 78–91.
2. Лупій Я., Даниленко С. Впровадження інноваційних методик та європейського досвіду у підготовці фахівців мистецтва аудіовізуальної сфери. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: мистецтво* : наук. зб. 2023. № 44. С. 206–215.
3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.03.2025).
4. Стандарт вищої освіти України. Ступінь вищої освіти – бакалавр. Галузь знань 02 «Культура і мистецтво». Спеціальність 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Наказ № 956 від 10.07.2019 / М-во освіти і науки України. Київ, 2019. 24 с.

*Добровольська Вікторія Василівна,  
докторка наук із соціальних комунікацій, професорка,  
в.о. завідувача кафедри артменеджменту та інформаційних технологій  
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, м. Київ*

## **ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ В КОНТЕКСТІ ОНОВЛЕННЯ ПЕРЕЛІКУ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Упродовж останніх років система вищої освіти України зазнає трансформаційних змін, зумовлених як внутрішніми процесами реформування, так і зовнішніми викликами, включно з війною, цифровізацією, глобалізаційними тенденціями тощо. Однією з ключових ініціатив Міністерства освіти і науки України стало оновлення переліку галузей знань та спеціальностей, що має за мету більш чітке структурування освітнього простору, узгодження національної системи з міжнародними класифікаціями (зокрема ISCED), а також підвищення ефективності підготовки здобувачів вищої освіти.

У цьому контексті підготовка фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи вимагає переосмислення змісту, структури та методів навчання. Сьогодні ця спеціальність охоплює значно ширший спектр компетентностей, ніж традиційна бібліотечна чи архівна діяльність. Сучасний фахівець повинен володіти навичками у сфері цифрових технологій, управління інформаційними потоками, інформаційної безпеки, аналітики, медіаграмотності, а також розуміти принципи відкритої науки, інтелектуальної власності, політик збереження та доступу до цифрового контенту. Раніше спеціальність традиційно ґрунтувалася на науці, тому було: документознавство, архівознавство, книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство, що забезпечувало академічну цілісність. Перехід до «справи» мав би підкріпити професійну орієнтацію, але введення спеціалізацій зруйнує єдине навчальне поле.

На ринку праці попит є не на «фахівців вузької бібліотечної чи архівної справи», а на універсальних інформаційних менеджерів, здатних працювати з масивами даних, цифровими ресурсами, інформаційною аналітикою тощо. Якщо ж розділити студентів за спеціалізаціями, вони отримають вузький профіль, що звужить їхні можливості у працевлаштуванні. Традиційне поділення на «архівну» чи «бібліотечну» справу вже не відповідає сучасним викликам. Реальність така, що всі три напрями переплетені в сучасному інформаційному середовищі. Бібліотеки оцифровують документи та працюють з архівними фондами, архіви ведуть інформаційну діяльність, а інформаційні центри використовують методи бібліотекознавства.

Оновлення Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти в Україні, зумовлено необхідністю приведення освітніх стандартів у відповідність до сучасних викликів цифрової трансформації, міжнародних зобов'язань та євроінтеграційних процесів. Зокрема, спеціальність В 13 Бібліотечна, інформаційна та архівна справа дедалі більше потребує інноваційного переосмислення змісту освіти, професійних компетентностей випускників і моделей навчання.

Серед ключових викликів підготовки фахівців у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи можна виокремити такі:

- інтенсивна цифровізація документно-інформаційних процесів;
- трансформація ролі бібліотек, архівів та інформаційних центрів у суспільстві знань;
- зростаючі вимоги до цифрової, інформаційної, медіаграмотності фахівців;
- необхідність інтеграції новітніх технологій (штучний інтелект, блокчейн, системи електронного управління документами) у навчальний процес;
- виклики академічної доброчесності та етичних стандартів у цифровому середовищі;
- нестача оновлених навчально-методичних матеріалів, адаптованих до міжнародних стандартів.

У відповідь на зазначені виклики, пріоритетними напрямами розвитку освітніх про-